

ปัจจัยที่ส่งต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน ของสภาชุมชน

Factors Affecting the Enhancement of Community Collaboration in Community Resource Management of the Community Council

สิทธิชัย ธรรมชั้น¹ สมคิด แก้วทิพย์² เฉลิมชัย ปัญญาดี³ และ ประรณนา ยศสุข⁴

Sittichai Thummakun,¹ Somkid Kaewthip,² Chalermchai Panyadee³ and Pradtana Yossuck⁴

Article History

Receive: August 3, 2022

Revised: August 17, 2022

Accepted: August 18, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สภาชุมชนระดับตำบลพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จำนวน 732 แห่ง เป็นสภาชุมชนที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชุมชน และเป็นพื้นที่กลางในการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปสู่การหาแนวทางการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ สภาชุมชนระดับตำบล จำนวน 253 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อการเสริมสร้างความร่วมมือของสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน ได้แก่ ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน ปัจจัยบทบาทสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากร ปัจจัยความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากร และปัจจัยทุนทางสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยการจัดการทรัพยากรชุมชนนั้นมีความซับซ้อนจำเป็นต้องอาศัยสภาชุมชนเป็นพื้นที่กลางในการเอื้อให้เกิดความร่วมมือที่นำไปสู่การจัดการทรัพยากรชุมชนที่มีประสิทธิภาพและสามารถจัดการกับปัญหาทรัพยากรชุมชนที่เกิดขึ้นได้ตรงกับความต้องการของชุมชน

คำสำคัญ : การเสริมสร้างความร่วมมือ ; การจัดการทรัพยากรชุมชน ; สภาชุมชน ; การมีส่วนร่วม ; ทรัพยากรชุมชน

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาบริหารศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่, Doctoral Students in Administrative Science, School of Administrative Studies, Maejo University.

² อาจารย์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่, Lecturer, School of Administrative Studies, Maejo University.

³ รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่, Associate Professor, School of Administrative Studies, Maejo University.

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่, Assistant Professor, School of Administrative Studies, Maejo University.

ABSTRACT

This research aimed to investigate the factors affecting the enhancement of community collaboration in community resource management of the community council. This research was a quantitative research. The population was 732 sub-district-level community councils in the upper northern region, which were community councils that involved in community resource management and a central area for discussion, knowledge sharing and lead to finding the ways to manage community resources together. The sample group consisted of 253 sub-district-level community councils using multi-stage sampling. The research instrument was a five-rating-scale questionnaires. The data was analyzed using mean, standard deviation, and multiple regression. The results of this research indicated that the factors affecting the enhancement of community collaboration in community resource management included community participation in resource management; community roles in community resource management; strength of network parties in community resource management; and social capital for community resource management. Because the community resource management is complicated therefore it is necessary to employ community councils as a central area to facilitate the cooperation toward the effective resource management and to be able to deal with the occurring community resource problems in accordance with the community's needs.

Keywords : Collaboration Enhancement ; Community Resource Management ; Community Council ; Participation ; Community Resource

บทนำ

สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อนและคลุมเครือ ส่งผลโดยตรงการเปลี่ยนแปลงของชุมชน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการจัดระบบทางสังคมของชุมชน ที่ต้องอาศัยทรัพยากรชุมชนในมิติของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ชุมชนหลายพื้นที่เกิดปัญหาต่อการจัดการทรัพยากรชุมชนขึ้น การจัดการทรัพยากรชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เกิดการรวมตัวกันเป็นชุมชน ต้องอาศัยและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกและอยู่อาศัย การใช้ป่าเพื่อเป็นแหล่งอาหาร ล้วนแต่เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่ขาดการอนุรักษ์ ดูแล รักษา และฟื้นฟู จึงทำให้ทรัพยากรชุมชน ดิน น้ำ ป่า (Phuwanatwichit, 2020) หลายหลายพื้นที่ชุมชนเกิดการเสื่อมโทรม และถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลดังกล่าว การกลับมาให้ความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรชุมชนจึงเป็นประเด็นที่ทุกคนในชุมชนต้องให้ความสนใจมองเห็นคุณค่า และร่วมมือต่อการจัดการสถานการณ์ปัญหาทรัพยากรชุมชนที่เกิดขึ้นกับชุมชน

สอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนผ่านการมีพื้นที่กลางการปรึกษาหารือ นำประเด็นปัญหา ความต้องการของชุมชนมาออกแบบการจัดการหรือค้นหาแนวทางการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน โดยใช้สภาชุมชนเป็นพื้นที่กลางของการดำเนินการร่วมของทุกภาคส่วน ที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชน กลุ่มองค์กร และหน่วยงานภาคีเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ การดูแลรักษา การฟื้นฟู การสร้างคุณค่าร่วมที่ส่งผลให้เกิดการจัดการทรัพยากรชุมชน (Dechochai, 2019) แต่สถานการณ์ความเป็นจริงชุมชนหลายพื้นที่ยังคงประสบปัญหาการจัดการทรัพยากรชุมชน และทวิความรุนแรง ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชน ทั้งระหว่างคนในชุมชนเอง คนในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เนื่องด้วยปัญหามีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน หลายพื้นที่จึงได้พยายามหาแนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการต่างๆ ทั้งรูปแบบการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหา การจัดตั้งเป็นกลุ่มองค์กรชุมชน การหาตัวกลางเพื่อมาเป็นหน่วยประสานปัญหาและความต้องการ แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ แต่กลับกันหลายพื้นที่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรชุมชนได้ ด้วยผ่านกระบวนการรวมกลุ่มรูปแบบของ “สภาชุมชน” ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็มีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของกระบวนการ วิธีการ การเป็นสภาชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือแม้แต่วิธีการรวมกลุ่มสภาชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรชุมชน แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนสภาชุมชนก็คือ การคิดรวมหมู่ การเป็นพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พื้นที่รับฟังปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อกำหนดแนวทาง

การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ ตีความหาทางปัญญา ตลอดจนการสร้างอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน จนนำไปสู่รูปธรรมของความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรชุมชนในหลายพื้นที่ (Thongdeert, 2021)

โดยรูปธรรมของสภาชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรชุมชนได้สำเร็จและเป็นรูปแบบธรรมผ่านกระบวนการขับเคลื่อนของสภาชุมชน เช่น สภาผู้นำชุมชนบ้านสำโรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สร้างชุมชนนำอยู่ด้วยการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งการจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อแสดงตำแหน่งครัวเรือนที่ปลูกผัก การลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีในการทำเกษตร เกิดชุมชนลดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การทำน้ำดื่มสมุนไพรทดแทนสารในกาแฟ การกำหนดกติกา และมาตรการของหมู่บ้านในการลดละเลิกเหล้าในงานบุญ ประเพณีต่างๆ ส่งผลให้ประชาชนลด ละ เลิกเหล้า จนทำให้ปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจน (ThaiHealth Promotion Foundation, 2018) สภาองค์กรชุมชนตำบลแม่กลอง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน เนื่องจากพื้นที่ทำกินส่วนใหญ่ของคนในชุมชนอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่กลอง-อุ้มผาง จึงทำให้เกิดกรณีการจับกุมชาวบ้านในพื้นที่ตำบลแม่กลองของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่บ่อยครั้ง จึงนำมาซึ่งการหาทางออกร่วมโดยใช้นโยบายของท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือในการคลี่คลายปมความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น และใช้กลไกสภาชุมชนเป็นเวทีกลางในการขับเคลื่อน และได้มีการวางแผนเป้าหมายร่วม คือ ป่าอยู่ได้ คนอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน จึงได้มีการเดินสำรวจแปลงป่าชุมชน มีการวางระบบการแก้ไขปัญหาและจัดทำข้อมูลโดยชุมชน การร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ทั้งระบบ ทั้งเรื่องป่าน้ำ ที่ดินทำกิน ที่ดินทางการเกษตร กองทุน และการสร้างรายได้ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ดินอย่างเป็นระบบและสามารถสร้างความยั่งยืนให้ชุมชนตำบลแม่กลองสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน (Community Organizations Development Institute, 2019) และสถาบันพัฒนาทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืน ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ใช้กระบวนการสภาชุมชนสร้างพื้นที่กลางในการต่อสู้เรียกร้องเพื่อหาข้อยุติปัญหา สร้างรูปธรรมในพื้นที่ให้เกิดการยอมรับสู่การสร้างความร่วมมือชุมชนกับรัฐท้องถิ่น วางแผนจัดการที่ดิน ส่งผลต่อพฤติกรรมดูแลสิ่งแวดล้อม โดยการนำแนวคิด ผังชีวิต ผังตำบล เข้ามาใช้ในการจัดการพื้นที่ ผสานองค์ความรู้ดั้งเดิมของชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์ในพื้นที่สู่การสร้าง ความมั่นคงและยั่งยืนในที่ดินทำกินให้ชุมชนสามารถจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างยั่งยืน (Duangkaewruan, Phuwanatwichit and Mangkhong, 2016)

จากเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรชุมชนเป็นประเด็นเชิงปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ และแนวทางออกที่สำคัญต้องเกิดจากความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ที่เข้าร่วมในการจัดการปัญหา แต่สิ่งที่ท้าทายที่สุดกลับไม่ใช่แค่การมีพื้นที่กลางของการทำงานร่วมจากทุกภาคส่วน แต่เป็นการเสริมสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนที่เกิดขึ้น เนื่องด้วยบุคคล กลุ่มองค์กรชุมชน และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ล้วนมีความเชื่อ ทศนะคติ เป้าหมายของการดำเนินงานที่แตกต่างกัน การทำให้เกิดการสานความร่วมมือที่ทำให้ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และเกิดการสร้างผลประโยชน์ร่วมจึงเป็นจุดสำคัญของการแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรชุมชน ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชนจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ โดยเฉพาะสภาชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับประเด็นการจัดการทรัพยากรชุมชนที่หลากหลาย เป็นพื้นที่ต้นแบบความสำเร็จของการจัดการทรัพยากรชุมชนที่เชื่อมโยงมิติการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า และหลายพื้นที่ที่มีการผลักดันการจัดการทรัพยากรชุมชนสู่การกำหนดนโยบายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ หากสามารถสกัดความรู้ที่ได้จากการวิจัยและนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่จะทำให้เกิดคุณค่าเชิงวิชาการและการนำความรู้ไปพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรชุมชนบนฐานการเสริมสร้างความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนได้อย่างแท้จริง และขอขอบพระคุณ โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่เล็งเห็นความสำคัญการวิจัยและอนุมัติทุนสนับสนุนทุนประจำปี พ.ศ.2560 รุ่นที่ 20

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทสาขามุมมอง

สาขามุมมองเป็นกลไกการสร้างชุมชนน้อยใหญ่ให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ด้วยการพัฒนาทักษะ ศักยภาพและการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนทุกกลุ่ม รวมทั้งหน่วยงานและองค์กรภาคีเครือข่าย ด้วยการร่วมกันคิด ร่วมวางแผน และร่วมลงมือทำงาน จัดตั้งเป็น “สาขามุมมอง” ระดับตำบล ที่มีความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงาน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและส่งเสริมการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของชุมชน (Wongrod, 2020) โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการค้นหาศักยภาพชุมชน นำไปสู่การแก้ไขและการจัดการปัญหาทรัพยากรชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยสาขามุมมองหมายถึงสาขามุมมองระดับตำบลที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาชุมชนฐานรากและขับเคลื่อนการแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรชุมชนให้เกิดความเสมอภาคและความเท่าเทียมในการใช้ประโยชน์และการเข้าถึง (Khongpaen, 2020) จากการสังเคราะห์บทบาทสาขามุมมองต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสาขามุมมองประกอบด้วย การเป็นพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนปรึกษาหารือ การประสานความร่วมมือ การเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อพัฒนาทรัพยากรชุมชน การเผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานของสาขามุมมอง การเสริมสร้างองค์กรชุมชนเข้มแข็ง การวางกติกาในการดำเนินกิจการของสาขามุมมอง และสร้างความร่วมในการจัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชนอย่างยั่งยืน

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการทรัพยากรชุมชน ที่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน โดยการการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในการจัดการทรัพยากรชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของลักษณะการมีส่วนร่วมที่แบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ 1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมใด 2. ใครมีส่วนร่วม และ 3. มีส่วนร่วมอย่างไร การจัดการอย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชนและเพื่อชุมชน เป็นการค้นหารูปแบบและกระบวนการ การจัดการที่มุ่งเน้นการรับฟัง ร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมกำหนดทิศทาง และกำหนดอนาคตที่ชุมชนของตนเอง (Cohen and Uphoff, 1981) ขณะเดียวกันแนวคิดการมีส่วนร่วมก็ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชน ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 4 มิติ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Bonkhunthod, 2019) ทั้งนี้การเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนจึงประกอบด้วยเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม 5 ประการ คือ การร่วมคิดและร่วมตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรชุมชน การร่วมวางแผนเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน การร่วมในการดำเนินการเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน การร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรชุมชน การร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในการจัดการทรัพยากรชุมชน

แนวคิดเครือข่ายทางสังคม

การสร้างเสริมความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน มีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล กลุ่ม และองค์กร ที่ก่อให้เกิดการมีภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย การตระหนักถึงคุณค่าและความจำเป็นของภาคีเครือข่าย การประสานการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และการยอมรับของชุมชนต่อการทำงานร่วมของภาคีเครือข่าย (Boissevain, 1974) ทั้งนี้การทำความเข้าใจเครือข่ายทางสังคมจึงต้องอาศัยการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม ที่เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรเพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนทางสังคมในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะใช้ฐานความรู้และปัญญาในการขับเคลื่อนทางสังคม ซึ่งกระบวนการนั้นมีความสำคัญต่อการขยายแนวคิดและกระบวนการทำงาน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ และวิธีการใหม่ในการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะความเป็นมิตรภาพความเป็นหุ้นส่วนแห่งความสำเร็จ และการพึ่งพาอาศัยกัน (Makmee, 2020) เมื่อเชื่อมโยงการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนที่เกิดจากความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย การมีภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย การตระหนักถึงคุณค่าและความจำเป็นของภาคีเครือข่าย การประสานการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง และการยอมรับของชุมชนต่อการทำงานร่วมของภาคีเครือข่าย

แนวคิดทุนทางสังคม

ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนเอื้อให้เกิดการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยมีกระบวนการทางสังคมเป็นแกนกลางการสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตัวของชุมชนเอง ทุนทางสังคม หมายถึง ความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มหรือสถาบัน ความเชื่อถือและความไว้วางใจต่อกัน ความมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของทรัพยากรชุมชน (Boix and Posner, 1996) ซึ่งสามารถใช้เป็นเงื่อนไขเอื้อให้เกิดความร่วมมือต่อการจัดการทรัพยากรชุมชน และการกระจายอำนาจสู่การจักระดับท้องถิ่น ที่เกิดจากการรวมตัวเป็นสถาบัน การวางระบบ ความสัมพันธ์และบรรทัดฐานการปฏิบัติที่นำมาซึ่งปฏิสัมพันธ์ของสังคมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงการเชื่อมโยงของบุคคลเป็นเครือข่ายทางสังคมบนพื้นฐานความเชื่อถือ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมีมาตรฐานในการทำงานร่วมกัน (Sritho, 2020) แล้วประยุกต์เข้ากับแนวคิดการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงทรัพยากรชุมชนอย่างเท่าเทียม บนเงื่อนไขของการสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มหรือสถาบัน การเกิดความเชื่อถือและความไว้วางใจการจัดการทรัพยากรชุมชน และการมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของทรัพยากรชุมชน

แนวคิดการเสริมสร้างความร่วมมือ

การเสริมสร้างความร่วมมือผ่านการมีพื้นที่กลางในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน โดยการใช้ความไม่เป็นทางการในการสร้างสภาวะที่เอื้อให้เกิดความร่วมมือ อาจเกิดจากกระบวนการสร้างความร่วมมือในแนวตั้ง ประกอบด้วย การแสวงหาข้อมูล การแสวงหาการปรับเปลี่ยน และการประสานความร่วมมือ การสร้างความร่วมมือในแนวนอน ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ การแลกเปลี่ยนทรัพยากร และการร่วมโครงการ (Agranoff and McGuire, 2003) ทั้งนี้การสร้างความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการนำกลไกการสร้างความร่วมมือที่ประกอบด้วย ระบบความร่วมมือ การค้นหา การกำหนดเป้าหมาย การพิจารณา การตัดสินใจ ความมุ่งมั่นการทำงาน การสร้างความไว้วางใจ การจัดการความเป็นผู้นำ การจัดการความรู้ การจัดการทรัพยากร การประชาสัมพันธ์ และการติดตามและประเมินผล (Yueran, 2020) ที่เป็นหลักการของการสร้างความร่วมมือมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรชุมชน จนเกิดเป็นแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยเกิดจากการมีแนวคิดอุดมการณ์ร่วมของการเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้เสีย การออกแบบบนพื้นที่กลางในการทำงานร่วม การกำหนดเป้าหมายร่วม การมองเห็นคุณค่าร่วม การสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานร่วม การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การสร้างข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน และการทบทวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดการจัดการทรัพยากรชุมชนบนฐานความร่วมมือ

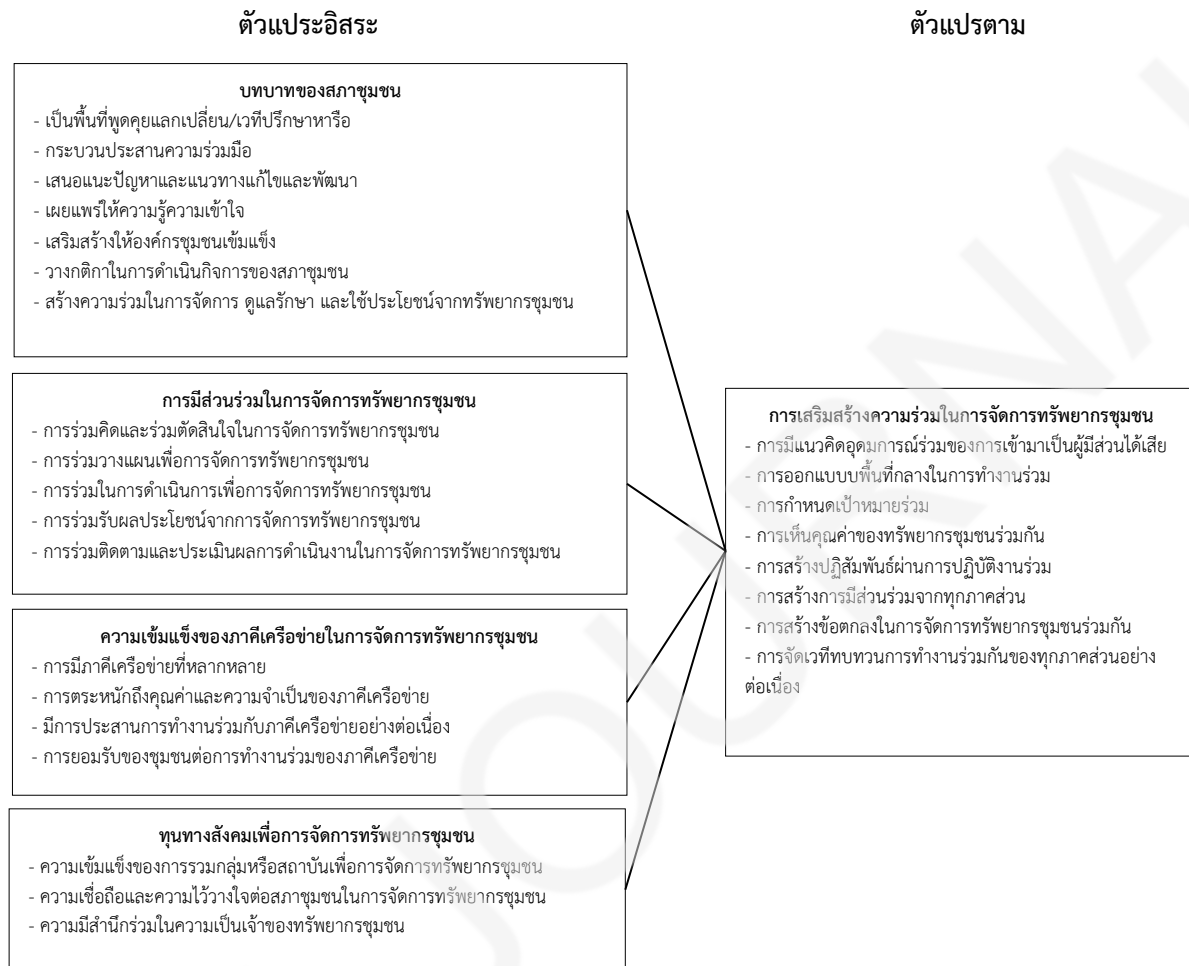
การจัดการทรัพยากรชุมชนบนฐานความร่วมมือ เป็นแนวคิดที่มองถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนที่คนในชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน 3 มิติ ได้แก่ 1. การจัดการทรัพยากรดิน เช่น การเข้าถึงทรัพยากรที่ดิน สิทธิในที่ดินทำกิน และไม่มีที่ดินเพียงพอต่อการอยู่อาศัยและการทำมาหาเลี้ยงชีพของประชาชนในชุมชน การจัดการที่ดินของชุมชน ปัญหาเรื่องสิทธิทำกิน พื้นที่ทำกินทับซ้อนกับเขตพื้นที่ป่า และข้อพิพาทระหว่างรัฐกับประชาชนในการจัดการทรัพยากรที่ดิน เป็นต้น 2. การจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น การเข้าถึงทรัพยากรที่น้ำในรูปของน้ำประปาและแหล่งน้ำชลประทาน การแก้ปัญหาเพื่อการอุปโภคบริโภค การจัดการข้อพิพาท การแย่งชิงน้ำเพื่อการอุปโภคและการเกษตร เป็นต้น 3. การจัดการทรัพยากรป่า เช่น การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่า การจัดการและดูแล อนุรักษ์ดูแลรักษาป่า เป็นต้น โดยการจัดการทรัพยากรชุมชนที่ดีต้องเกิดจากการเสริมสร้างความร่วมมือจากคนในชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการทรัพยากรชุมชน บนฐานของการมีอุดมการณ์ การเห็นคุณค่าร่วม การออกแบบพื้นที่กลาง การมีเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วน การสร้างข้อตกลงร่วม การมีพื้นที่การดำเนินงานร่วมกัน และการมีการปรึกษาหารือและการทบทวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (Phuwanatwichit, 2017) เพื่อให้เกิดการจัดการทรัพยากรชุมชนที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทและเป็นเจ้าของร่วมต่อทรัพยากรชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน เกิดจากการใช้สภาชุมชนเป็นพื้นที่กลางเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย แนวคิดบทบาทของสภาชุมชน (Khongpaen, 2020) แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร

ชุมชน (Cohen and Uphoff, 1981) แนวคิดความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน (Boissevain, 1974) แนวคิดทุนทางสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน (Boix and Posner, 1996) แนวคิดการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน (Agranoff and McGuire, 2003) และแนวคิดการจัดการทรัพยากรชุมชนบนฐานความร่วมมือ (Phuwanatwichit, 2017) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยบทบาทสภาชุมชน ปัจจัยการมีส่วนร่วม ปัจจัยความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย และปัจจัยทุนทางสังคมมีผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สภาชุมชนระดับตำบลพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จำนวน 732 แห่ง โดยสภาชุมชนมีดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชุมชน (ดิน น้ำ ป่า) และเป็นพื้นที่กลางในการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปสู่การหาแนวทางการจัดการทรัพยากรชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ สภาชุมชนระดับตำบล จำนวน 253 แห่ง ที่ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie and Morgan, 1970) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากการสุ่มจากกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ตอนบนได้จังหวัดที่เป็นตัวแทน คือ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ และทำการกำหนดสัดส่วนของจำนวนการเก็บข้อมูลสาขุมชนของแต่ละจังหวัด คือ 55-56 แห่ง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างสาขุมชนที่ใช้ในการศึกษา ทั้งหมด 253 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสาขุมชน สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ขนินมีโครงสร้างแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวแทนแกนนำสาขุมชน ส่วนที่ 2 ข้อคำถามปัจจัย ที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย และทุนทางสังคมของชุมชน ส่วนที่ 3 ข้อคำถามความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสาขุมชน ได้แก่ การมีแนวคิดอุดมการณ์ร่วมของการเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้เสีย การออกแบบพื้นที่กลางในการทำงานร่วม การกำหนดเป้าหมายร่วม การเห็นคุณค่าของทรัพยากรชุมชนร่วมกัน การสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานร่วม การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การสร้างข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน การจัดเวทีทบทวนการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับข้อเสนอแนะแบบปลายเปิด ที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามและค่าความเชื่อมั่น (Cronbach, 1970) จากการนำไปทดลองใช้ (Try Out) มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสาขุมชนจากประชากรทั้งหมด ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.2564-มีนาคม พ.ศ.2565 โดยการจัดส่งแบบสอบถามถึงประธานสาขุมชนระดับตำบลทางไปรษณีย์ จำนวน 517 ฉบับ ตามที่อยู่ของสาขุมชน และทำการส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง ZOHO Survey แก่เครือข่ายสาขุมชน อีกทั้งมีการลงพื้นที่ไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองกับตัวแทนสาขุมชน จึงได้ข้อมูลจากแบบสอบถามครบตามค่ากำหนดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie and Morgan, 1970) จำนวน 253 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) นอกจากนี้เพื่อหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดในการวิเคราะห์การถดถอย ได้มีการตรวจสอบข้อจำกัดต่างๆ เช่น ความเป็นเส้นตรง การแจกแจงแบบปกติและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Osborne and Waters, 2002)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลข้อมูลทั่วไปของตัวแทนสาขุมชน จำนวน 253 แห่ง พบว่า ตัวแทนสาขุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 81.03) การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. (ร้อยละ 58.10) อาชีพหลักเป็นเกษตรกร (ร้อยละ 52.96) อาชีพรองเป็นเกษตรกร (ร้อยละ 42.69) มีบทบาทเป็นประธานสาขุมชน (ร้อยละ 39.92) มีตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันเป็นคณะกรรมการชุมชน (ร้อยละ 40.71) และในอดีตเคยดำรงตำแหน่งทางสังคมเป็นผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน (ร้อยละ 63.64) นอกจากนี้ด้านการจดทะเบียนจัดตั้งและระยะเวลาในการดำเนินงานของสาขุมชน พบว่า ส่วนใหญ่สาขุมชนมีการจดทะเบียนจัดตั้งที่เป็นทางการ (ร้อยละ 90.51) และสาขุมชนมีการดำเนินงานมาแล้ว 10-20 ปี (ร้อยละ 47.43) ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของตัวแทนสาขามชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนประเทศไทย

ข้อมูลทั่วไปของตัวแทนสาขามชน	จำนวน	ร้อยละ
เพศของตัวแทนสาขามชน		
หญิง	48	18.97
ชาย	205	81.03
รวม	253	100.00
ระดับการศึกษาของตัวแทนสาขามชน		
ประถมศึกษา	9	3.56
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	39	15.42
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	147	58.10
ปริญญาตรี	55	21.74
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.19
รวม	253	100.00
อาชีพหลักของตัวแทนสาขามชน		
เกษตรกร	134	52.96
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	28	11.07
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	66	26.09
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	2	0.79
นักการเมืองท้องถิ่น	8	3.16
อื่นๆ (ข้าราชการบำนาญ/รับจ้าง/ฟรีแลนซ์)	15	5.93
รวม	253	100.00
อาชีพรองของตัวแทนสาขามชน		
ไม่มี	88	34.78
เกษตรกร	108	42.69
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	-	-
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	42	16.60
พนักงานบริษัท	7	2.77
นักการเมืองท้องถิ่น	3	1.19
อื่นๆ (รับจ้าง/ฟรีแลนซ์)	5	1.98
รวม	253	100.00
บทบาทของตัวแทนสาขามชน		
ประธานสาขามชน	101	39.92
รองประธานสาขามชน	38	15.02
เลขานุการสาขามชน	14	5.53
เหรัญญิกสาขามชน	4	1.58
สมาชิกสาขามชน	78	30.83
ที่ปรึกษาสาขามชน	18	7.11
รวม	253	100.00
ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันของตัวแทนสาขามชน		
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	44	17.39
คณะกรรมการชุมชน	103	40.71
ผู้นำชุมชนองค์กรชุมชน	51	20.16
ผู้นำทางศาสนา	6	2.37
นักพัฒนาสังคม (NGO)	4	1.58
ข้าราชการหน่วยงานรัฐ	13	5.14
นักวิชาการ	4	1.58
ผู้นำภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชุมชน	7	2.77

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของตัวแทนสาขามุมชน	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชน	21	8.30
รวม	253	100.00
ตำแหน่งทางสังคมในอดีตของตัวแทนสาขามุมชน		
ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	161	63.64
นักพัฒนาสังคม (NGO)	27	10.67
ผู้นำทางศาสนา	4	1.58
ข้าราชการ	10	3.95
นักการเมืองท้องถิ่น	7	2.77
นักวิชาการ	10	3.95
อื่นๆ (คนรุ่นใหม่/พนักงานราชการ/ลูกจ้าง ฯลฯ)	34	13.44
รวม	253	100.00
การจดทะเบียนการจัดตั้งสาขามุมชน		
มีการจดทะเบียนจัดตั้งสภาเป็นทางการ	229	90.51
ไม่ได้จดทะเบียนจัดตั้งสภาอย่างเป็นทางการ	24	9.49
รวม	253	100.00
ระยะเวลาการเริ่มดำเนินงานของสาขามุมชน		
ต่ำกว่า 10 ปี	116	45.85
10-20 ปี	120	47.43
มากกว่า 20 ปี	17	6.72
รวม	253	100.00
ค่าต่ำสุด = 2 ปี ค่าสูงสุด = 21 ปี ค่าเฉลี่ย = 11 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.90		

สาขามุมชน หมายถึง สาขามุมชนระดับตำบลที่เป็นทางการ เช่น สภาองค์กรชุมชน สภาเกษตรกร สภาวัฒนธรรม สภาเด็กและเยาวชน ฯลฯ และสาขามุมชนระดับตำบลที่ไม่เป็นทางการ เช่น สภาผู้นำชุมชน สภาชูร่อ สภากาแฟ สภาผู้นำ 59 สภาลานวัดตะโหนด สถาบันพัฒนาทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา สภาเอะมื่อเจเคี สภาพลเมือง สภาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาชุมชนโดยขับเคลื่อนการแก้ปัญหาการจัดการทรัพยากรชุมชนให้เกิดความเสมอภาคและความเท่าเทียมในเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน

ผลการศึกษาการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสาขามุมชน ซึ่งเป็นการพิจารณาจากการมีแนวคิดอุดมการณ์ร่วมของการเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้เสีย การออกแบบพื้นที่กลางในการทำงานร่วม การกำหนดเป้าหมายร่วม การมองเห็นคุณค่าร่วม การสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานร่วม การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การสร้างข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน และการทบทวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง พบว่า การเสริมสร้างความร่วมมือของสาขามุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.62) เมื่อพิจารณาเป็นโดยละเอียด พบว่า การเสริมสร้างความร่วมมือเกิดจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) รองลงมา คือ การกำหนดเป้าหมายร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$) การมองเห็นคุณค่าร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$) การสร้างข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$) การมีแนวคิดอุดมการณ์ร่วมของการเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้เสีย การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการทบทวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$) และการออกแบบพื้นที่กลางในการทำงานร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนที่เป็นทรัพยากรกลางของหน้าหมู่บ้านของทุกคนในชุมชน ต้องเริ่มจากการให้ความสำคัญต่อการสร้างพื้นที่กลางในการมาปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานร่วม โดยผ่านเวทีประชุมของสาขามุมชน กิจกรรมการดูแลทรัพยากรชุมชน หรือโครงการเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการทรัพยากรชุมชนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนหนึ่งของการจัดการทรัพยากรชุมชน และเห็นคุณค่าของการดำเนินงาน อีกทั้งยังจำเป็นต้องมีการออกแบบพื้นที่กลางในการทำงานร่วมที่เปิดกว้างและเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีบทบาทและเสริมสร้างความร่วมมือที่เกิดจากการทำงานร่วม คิดร่วม และ

แก้ปัญหาร่วม จนนำไปสู่การจัดการทรัพยากรชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือของสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน

การเสริมสร้างความร่วมของสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน	ระดับความร่วมมือ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การมีแนวคิดอุดมการณ์ร่วมของการเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้เสีย	3.67	0.62	มาก
2. การออกแบบพื้นที่กลางในการทำงานร่วม	3.63	0.59	มาก
3. การกำหนดเป้าหมายร่วม	3.71	0.60	มาก
4. การเห็นคุณค่าของทรัพยากรชุมชนร่วมกัน	3.70	0.63	มาก
5. การสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานร่วม	3.72	0.63	มาก
6. การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน	3.67	0.62	มาก
7. การสร้างข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน	3.69	0.60	มาก
8. การจัดเวทีทบทวนการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง	3.67	0.64	มาก
รวม	3.68	0.62	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือของสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน พบว่า ระดับการส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า บทบาทสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนมากที่สุด ($\bar{X}=3.74$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน ($\bar{X}=3.71$) ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน ($\bar{X}=3.40$) และทุนทางสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน ($\bar{X}=3.35$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่มีระดับการส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นบทบาทสภาชุมชน การมีส่วนร่วมความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย และทุนทางสังคม แสดงให้เห็นถึงการเข้าใจต่อบทบาทการดำเนินงานของ สภาชุมชนที่เป็นพื้นที่กลางการปรึกษาหารือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำปัญหาของชุมชนมาพูดคุยเพื่อหาแนวทางการจัดการแก้ปัญหาร่วม ตลอดจนใช้พื้นที่ที่สภาชุมชนเป็นเวทีกลางในการออกแบบกฎ กติกา และระเบียบชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนที่เปรียบเสมือนข้อตกลงร่วมที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมของสภาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Thongdeelt (2021) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพลเมือง ซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบของสภาชุมชนได้กล่าว สภาพลเมือง เป็นกลไกและกระบวนการตามวิถีประชาธิปไตยที่พลเมืองได้มีพื้นที่ในการเสนอสิ่งที่อยากเห็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขและพูดคุยนำเสนอทางออกร่วมกันอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาบ้านเมืองร่วมกัน ซึ่งสภาชุมชนถือเป็นพื้นที่ของการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของสภาชุมชนและภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Kaewhawong (2003) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่ต้องมีเงื่อนไขการสร้างการมีส่วนร่วม 4 ประการ คือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน อีกทั้งความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายเป็นการเสริมพลังการทำงานที่เกิดจากการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งที่มีอยู่ภายในชุมชนและเครือข่ายภายนอก ที่ช่วยเอื้อให้เกิดการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรชุมชนที่เข้มแข็ง และหากมองทุนทางสังคมเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน ทุนชุมชนจึงถือเป็นทุนที่มีคุณค่าต่อการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรชุมชน ไม่ว่าจะเป็นความเข้มแข็งของกลุ่ม กลุ่มองค์กรชุมชน สถาบัน ตลอดจนทุนทางสังคมที่บนฐานความเชื่อถือและความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชนที่ทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรชุมชนโดยชุมชนและชุมชนเป็นเจ้าของ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน	ระดับการส่งผล			
	$\bar{X}$	S.D.	Sig	ความหมาย
1. บทบาทสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน	3.74	0.73	0.00	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน	3.71	0.54	0.00	มาก
3. ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน	3.40	0.52	0.00	ปานกลาง
4. ทูทางสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน	3.35	0.55	0.00	ปานกลาง
รวม	3.55	0.59	0.00	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ผลการทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของ 4 ปัจจัยที่ประกอบด้วย ปัจจัยบทบาทสภาชุมชน ปัจจัยการมีส่วนร่วม ปัจจัยความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย และปัจจัยทุนทางสังคม มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความร่วมมือของสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างความร่วมมือของสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน 0.100 ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (Adjusted R Square) ใช้เปรียบเทียบตัวแบบที่มีจำนวนตัวแปรทำนายไม่เท่ากัน มีค่าร้อยละ 0.69 คือ สามารถอธิบายอิทธิพลเชิงบวกต่อการเสริมสร้างความร่วมมือของสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน ได้ร้อยละ 70 ส่วนอีกร้อยละ 30 เกิดจากอิทธิพลตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบ F เท่ากับ 144.89 และมีค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 ค่า Significance เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม สามารถเขียนสมการพยากรณ์ ดังนี้

$$\text{สมการ } Y = a + B_n (X_1 + X_2 + X_3 + X_4)$$

$$Y = 0.100 + 0.23 (\text{บทบาทสภาชุมชน}) + 0.37 (\text{การมีส่วนร่วม}) + 0.23 (\text{ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย}) + 0.15 (\text{ทุนทางสังคม})$$

การทดสอบสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ สามารถอธิบายเรียงตามค่าน้ำหนักของการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้ดังนี้

1. การเรียงลำดับตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปหาตัวแปรที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน ($\beta=0.37$) รองลงมา คือ บทบาทสภาชุมชนบทบาทสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนและความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน ($\beta=0.23$) และทุนทางสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน ($\beta=0.15$) ตามลำดับ ซึ่งปัจจัย ทั้ง 4 ด้าน มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งข้อค้นพบใกล้เคียงกับแนวคิดการเสริมสร้างความร่วมมือของ Agranoff and McGuire (2003) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือ โดยมองว่าการสร้างความร่วมมืออาจมีความเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทางเลือกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อใช้ในการเจรจาตกลงซึ่งกันและกัน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการสร้างความร่วมมือได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการภาคสาธารณะ เนื่องจากได้มีการตระหนักดีว่า การให้บริการสาธารณะต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่สังคมต้องเผชิญอยู่ ล้วนไม่สามารถถูกจำกัดอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของบุคคลเพียงบุคคลเดียว หรือองค์กรเพียงองค์กรเดียวได้อีกต่อไป เนื่องจากสภาพบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ตลอดจนทวีความซับซ้อนยิ่งขึ้นเกินกว่าที่ศักยภาพของบุคคลเพียงบุคคลเดียว หรือองค์กรเพียงองค์กรเดียวจะยืนหยัดต่อสู้ได้เพียงลำพัง ทั้งนี้จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดการสร้างความร่วมมือมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการปัญหาการจัดการภาคสาธารณะ โดยคาดหวังการจัดการบนฐานความร่วมมือเป็นการจัดการสมัยใหม่ที่ตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อีกทั้งมีสอดคล้องกับกระบวนการสร้างความร่วมมือของ Yueran and Songthap (2020) ที่กล่าวว่า ลักษณะของความร่วมมือ คือ ความร่วมมือเป็นลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดหมายเดียวกัน ความร่วมมือเป็นลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดหมายเดียวกันในทางสร้างเสริมความร่วมมือเป็นการยอมรับการกระทำของบุคคลอื่นและของตนเอง ความร่วมมือเป็นการกระทำที่เห็นพ้องต้องกันและเพิ่มกำลังในทางปฏิบัติ อีกทั้งกระบวนการสร้างความร่วมมือต้องอาศัยปัจจัยที่เอื้อให้เกิดพื้นที่

การทำงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	Beta	t	Sig
(ค่าคงที่)	0.10	0.15	-	0.65	0.52
บทบาทสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน	0.231	0.034	0.295	6.727	0.000
การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน	0.377	0.051	0.356	7.371	0.000
ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน	0.231	0.059	0.211	3.932	0.000
ทุนทางสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน	0.158	0.054	0.154	2.932	0.004

Multiple R = 0.37a R Square = 0.700 Adjusted R Square = 0.696 Std. Error = 0.314

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างตัวแทนสภาชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชุมชน(ดิน น้ำ ป่า) เป็นสภาชุมชนที่มีลักษณะทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน ปัจจัยบทบาทสภาชุมชน บทบาทสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน ปัจจัยความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน และปัจจัยทุนทางสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน ซึ่งปัจจัยที่ 4 มิติ มีความสำคัญและเชื่อมโยงกัน เนื่องจากการจัดการทรัพยากรชุมชนเป็นประเด็นปัญหาที่เป็นเรื่องหน้าหูของชุมชน การจัดการปัญหาที่มีความซับซ้อนและต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนจึงจำเป็นต้องมีพื้นที่กลางในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนได้มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา การมีสภาชุมชนที่เปรียบเสมือนพื้นที่ของทุกคนที่สามารถใช้สิทธิและอำนาจของตนเองผ่านสภาชุมชนในการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ มุมมอง เกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรร่วมกัน และนำไปสู่การสร้างการเรียนรู้และพัฒนาดตนเองของชุมชนบนฐานการเสริมสร้างความร่วมมือ ซึ่งหากชุมชนเผชิญกับปัญหาหรือสภาวะวิกฤติ ชุมชนก็สามารถสร้างการเรียนรู้และจัดการกับปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การจัดการทรัพยากรชุมชนถือเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อการจัดการทรัพยากรชุมชน การเข้าใจต่อเงื่อนไขและปัจจัยการเสริมสร้างความร่วมมือจะช่วยให้เกิดการจัดการทรัพยากรชุมชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดการกับปัญหาทรัพยากรชุมชนที่เกิดขึ้นได้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน ประกอบด้วย บทบาทสภาชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชุมชน ความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชน และทุนทางสังคมเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน ดังนั้น สภาชุมชนควรให้ความสำคัญต่อการสื่อสารบทบาทการทำงานของสภาชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย และการใช้ทุนสังคมที่มีอยู่เพื่อเอื้อให้เกิดการทำงานที่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาทรัพยากรชุมชน และสามารถนำปัจจัยที่ค้นพบไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสภาชุมชนให้เกิดสร้างความเข้มแข็ง ยกระดับการทำงานของพื้นที่บนฐานของการเสริมสร้างความร่วมมือทั้งในมิติของการเสริมสร้างความร่วมมือภายในสภาชุมชน และการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ที่ตอบโจทย์การจัดการทรัพยากรชุมชนในพื้นที่

2. การจัดการปัญหาการจัดการทรัพยากรชุมชนควรใช้กลไกสภาชุมชนเป็นพื้นที่กลางในการแก้ไขปัญหา โดยใช้สภาชุมชนเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยน พูดคุย สะท้อนปัญหา ความต้องการ ที่นำไปสู่การวางแผน การสร้างข้อตกลง และการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. หน่วยงานสนับสนุนและหนุนเสริมการดำเนินงานของสภาชุมชนควรมีทำการศึกษาวิจัยการออกแบบโครงสร้างการจัดการสภาชุมชนที่มีความเหมาะสมต่อการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ชุมชนที่มีการเชื่อมโยงไปสู่การยกระดับการดำเนินงานของสภาชุมชนระดับประเทศ

2. เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน ซึ่งมีหลายประเด็นยังต้องการความรู้เพื่อสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานของสภาชุมชน โดยหนึ่งในประเด็นที่น่าสนใจ คือ การใช้สภาชุมชนเป็นพื้นที่กลางในการจัดการทรัพยากรชุมชน จึงเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจต่อการศึกษาวิจัย และสามารถพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรชุมชนต่อไปในอนาคต

ข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสภาชุมชนระดับตำบล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสภาชุมชนที่มีในประเทศไทย อีกทั้งสภาชุมชนยังมีลักษณะที่หลากหลายและซับซ้อน ข้อมูลที่ได้จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของลักษณะสภาชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบันที่ยึดตามหลักการของการเป็นสภาชุมชน การสร้างความเข้าสู่สภาชุมชนในทุกรูปแบบจึงถือเป็นข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

References

- Agranoff, R. and McGuire, M. (2003). *Collaborative public management: new strategies for local governments*. Washington, D.C. : Georgetown University Press.
- Boissevain, J. (1974). *Friends of Friends : Network, Manipulators and Coalitions*. Oxford : Basil Blackwell.
- Boix, C. and Posner N. D. (1996). Making Social Capital Work: A Review of Robert Putnam's Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. *The Weatherhead Center for International Affairs Harvard University*. USA. Massachusetts Institute of Technology. <https://doi.org/10.2307/2800815>
- Bonkhunthod, P. (2019). Kānmī sūanruām khōng prachāchon nai kānphatthana chumchon tambon 'isān 'Amphoe Muang Changwat Burī Ram [Public Participation in Community Development of I-SAN Subdistrict, Muang District, Buriram Province]. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*. 6(1),209-222.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York : Cornell University Press.
- Community Organizations Development Institute. (2019). *Botbat 'ongkoṇ chumchon to kānchatkān thidin thang rabop thetsaban tambon māe klōng*. [Roles of community organizations in the whole system of land management Mae Klong Subdistrict Municipality]. Retrieved April 2022, from <https://web.codi.or.th/20190829-8404/>.
- Cronbach. (1970). *The evolution of research*. New York : Harper Collins.

- Dechochai, U. (2019). Boṛibot kān khaphklūān saphā 'ongkōṇ chumchon tambonnaṽwæ sū chumchon chātkaṇ ton'ēng phāitai ratthammanūn hāeng rācha'ānāchak Thai pī sōṅphanhāroṇhoksip [The Context of the Implementation of Na Wae Subdistrict Community Organization Council to "Self-Governance Community" under the Constitution of Thailand 2017]. *Journal of MCU Nakhondhat*. 6(10),5381-5392.
- Duangkaewruan, N., Phuwanatwichit, T. and Mangkhang, C. (2016). Kānchātkaṇ khwāmru khōṅg chumchon phūā sāng khwāmmankhong nai thīdin læ lot phruttkam thamlāi singwætloṇ khōṅg khonnai chumchon : koṛānī suksā tambon māe thā 'amphoe Māe Oṇ chāngwat Chāng Mai [Knowledge Management for Ensuring Land Security and Reducing Environment-destroying Behavior of People in Community: A Case Study in Mae Tha Sub-district, Mae On District, Chiang Mai Province]. *MFU Connexion Journal of Humanities and Social Sciences*. 5(2),45-70.
- Kaewhawong, T. (2003). *The process of strengthening communities communities, and civil society*. 4th ed. Khon Kaen : Primary Health Care Training and Development Center.
- Khongpaen, S. (2020). *Twelfth Years of the Community Council Organization: Stepping Forward for Quality of life Development*. Bangkok : Community Organization Development Institute. Public Organization.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement. 30(3),607-610.
- Makmee, P. (2020). Kān wikhrō khruākhaī thāng sangkhom samrap 'ōk bæp kānwichai thāng sangkhommasāt [Social Network Analysis for Social Science Research Design]. *Journal of Educational Measurement, Mahasarakham University*. 27(1),33-45.
- Osborne, J. W. and Waters, E. (2002). Multiple Regression Assumptions. ERIC Digest. Washington : University of Maryland.
- Phuwanatwichit, T. (2017). *Sustainable Community Resources Management*. Chiang Mai : Faculty of Humanities, Chiang Mai University.
- Phuwanatwichit, T. (2020). Kānchātkaṇ sapphayākōṇ chumchon phān kānrīanrū chōēng 'ōk bæp pen thān sū kān phung ton'ēng khōṅg chumchon thōṅgthin yāng yangyūn [The Community Resources Management through Design-Based Learning for Sustainable Self-Reliance of Local Communities]. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University*. 12(2),39-53.
- Sritho, C. (2020). Thun thāng sangkhom læ kārok ra chā ya'am nā chō sū thōṅgthin phūā kān khaphklūān khwāmpen phonlamuang nai rabōp prachāthipatai. [Social Capital and Decentralization to Local for Driving Citizenship in Democracy]. *Journal of Buddhist Sociology*. 5(1),66-80.
- Yueran, S. (2020). Patchai thī mī phon tō kān 'aphibān phān khwāmruāmmū nai kānsāng soēm sukkhaphāp phūsūng'āyu khēt mūang khōṅgkōṅg thun lakprakan sukkhaphāp radap thōṅgthin khēt sipsoṅg Songkhla [Collaborative Governance Model on Aging Urban Areas Health Promotion of Local Health Funds Insurance at Region 12]. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*. 7(3),207-222.
- Yueran, S. and Songthap, A. (2020). Patchai thī mī phon tō kān 'aphibān phān khwāmruāmmū nai kānsāng soēm sukkhaphāp phūsūng'āyu khēt mūang khōṅgkōṅg thun lakprakan sukkhaphāp radap thōṅgthin khēt sipsoṅg Songkhla. [Factors Affecting Collaborative Governance for Ageing Health Promotion in Urban Areas of Local Health Security Fund, Region 12th Songkhla]. *Journal of Nursing and Public Health*. 7(3),207-222.
- ThaiHealth Promotion Foundation. (2018). *Ban Sam Rong: Leadership Council Mechanisms for Strong and Liveable Communities*. Bangkok : Thai Health Promotion Foundation.

- Thongdeelert, C. (2021). *Khūmū saphāphalamūāng [Citizen's Council Manual]*. Chiang Mai : Community Organization Development Institute, Public Organization.
- Wongrod, V. (2020) . Næōthāng kānphatthana sapha 'ongkōn chumchon tambon nai kān sœmsāng khwāmkhēmkhæng khōng chumchon nai phūnthī chāngwat Nakhōn Sawan. [The Approach for the Sub-district Tambon Council's Roles in Empowering the Community in Nakhonsawan Province]. *Mahachula Academic Journal*. 7(2),254-271. doi:10.14457/NSRU.res.2017.2